

ZÁPIS

z obhajoby disertační práce

Studentka:	Mgr. Dominika Rýparová
Datum narození:	6. 9. 1985
ID studia:	314755
Studijní program:	Filologie
Studijní obor:	Český jazyk
Název práce:	Ironie v českém jazykovém prostředí a její vnímání
Jazyk práce:	čeština
Jazyk obhajoby:	čeština
Školitel:	prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.
Oponenti:	prof. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D. PhDr. Pavla Chejnová, Ph.D.
Datum obhajoby:	6. 5. 2016
Místo obhajoby:	FF UK, nám. Jana Palacha 2, Praha 1, 116 38, místnost č. 26
Termín:	řádný

Přítomní: dle prezenční listiny

- 10:34 Předseda komise prof. Mareš přivítal přítomné, představil je a zahájil obhajobu.
- 10:35 Školitel prof. Šebesta seznámil přítomné s průběhem disertantčina studia, zmínil její úspěšnou pedagogickou činnost (vyučování kurzů Komunikace v praxi / Praktická rétorika). Disertační práce podle školitele splňuje požadavky na disertační práce kladené, je zajímavá i z hlediska osvojování češtiny jako prvního jazyka, zejména z hlediska osvojování komunikačních strategií. Školitel doporučil, aby byl v případě úspěšné obhajoby disertantce udělen titul Ph.D.
- 10:38 Disertantka představila svou disertační práci. Hlavní motivací pro výzkum bylo, že si povšimla různých funkcí ironických výpovědí (ironie „kritická“, „humorná“) a různých faktorů, které ovlivňují její vnímání. Vyložila klíčové pojmy (konverzační styl, komunikační strategie, nedoslovné vyjadřování, ironie), poté představila praktickou část výzkumu a výsledky, k nimž dospěla: kritické užití ironie je identifikováno lépe než užití humorné; výrazný vliv věku na hodnocení ironie se nepotvrdil (což bylo pravděpodobně způsobeno zvolenou výzkumnou metodou); pokud jde o přítomnost emocí při vnímání ironie, ukázala se být o něco menší než u doslovného vyjádření.

- 11:04 Prof. Mareš poděkoval disertantce za představení práce. Následně za nepřítomnou oponentku doc. Saicovou Římalovou přečetl klíčové části jejího posudku (včetně závěrečného konstatování, v němž oponentka práci doporučuje k obhajobě).
- 11:09 Oponentka dr. Chejnová shrnula obsah svého posudku. Otázky směřované na disertantku se týkaly hodnocení zkoumaných komunikačních situací respondenty dle kritičnosti/humornosti (hrozí riziko subjektivismu), dále k používané terminologii (zejména ve vztahu k pojmům ilokuce/perlokuce) a k interkulturním rozdílům ve vnímání ironie. Celkově práci dr. Chejnová zhodnotila kladně a doporučila ji k obhajobě.
- 11:13 Prof. Mareš vyzval disertantku, aby se vyjádřila k připomínkám uvedeným v posudcích, disertantka tak učinila:
- Kurčitému „pojmovému rozvolnění“ možná došlo proto, že některá pojmenování v práci nechápala terminologicky (např. ironická průpovídka). Pojem konverzace (ve významu „rozhovor“) zvolila z toho důvodu, že lépe vystihuje interakční šíři.
  - Rozsáhlejší úvod podle disertantky umožnil zasadit ironii do širšího kontextu, např. „antropologické“ pasáže pomáhají vysvětlit ironii jako verbalizovanou agresi.
  - K návrhu zkoumat ironii v psaných komunikátech se disertantka staví opatrně, obtížně by se určoval záměr autora, psaná komunikace je obecně méně bezprostřední.
  - Pokud jde o nejednoznačně formulované otázky, ty se objevily pouze v předvýzkumu, do ostré verze zařazeny nebyly.
  - K připomínce ohledně hodnotící škály disertantka uvedla, že z odpovědí je zřejmé, že respondenti pochopili, že se jedná o hodnocení na škále příjemnost/nepříjemnost.
  - Komunikační model teorie mluvních aktů se pro výzkum neukázal jako vyhovující.
  - Dr. Chejnová poznamenala, že ironie může někdy promluvu zesílit, ne vždy ji „tlumí“. Přítomnost emocí při vnímání ironie je obecně těžko zkoumatelná, musely by se např. zkoumat fyziologické reakce.
  - Disertantka dodala, že při zkoumání emocionality záleží na řadě faktorů, mj. i na osobní zainteresovanosti na tématu.
  - Disertantka dále uvedla, že ve výzkumech se ukazuje, že české děti si ironii osvojují dříve než děti kanadské.
- 11:32 Prof. Mareš zahájil diskusi.
- Prof. Hoffmannová k práci vznesla několik připomínek. Vhodnější než konverzace by možná byl termín dialog. Pokud jde o hodnocení na škále příjemnost/nepříjemnost, není jí jasný vztah k hodnocení „pobavenosti“. Dále by bylo vhodné vyjasnit vztah komunikačních rolí „obět“ – adresát.

Disertantka poznamenala, že v použitých příbězích se opakoval stejný model, v němž adresát byl zároveň i „obětí“ ironie. Tento model byl opakován z toho důvodu, aby bylo možné srovnání.

Disertantka dále upřesnila, že „vtipnost“ a „příjemnost“ byly hodnoceny zvlášť.

Doc. Vaňková poznamenala, že užívání ironie úzce souvisí s etickými aspekty; často se jí užívá v manipulativní komunikaci.

Disertantka dodala, že užívání ironie do značné míry vychází z osobnostních rysů, důležitou roli samozřejmě hrají normy.

Prof. Mareš uvedl, že se ve výzkumu potvrdilo, že podstatná je role recipienta – někteří lidé hledají ironii i tam, kde není přítomna. Recipient také může s ironií naložit různým způsobem – „nepřijmout ji“ (vzít ji doslovně), přejít ji.

Doc. Vaňková poznamenala, že některá ironická vyjádření mají tendenci se frazeologizovat („Menší už tam nebyl?“, „To se ti povedlo.“).

Disertantka reagovala, že by byl zajímavý mezikulturní výzkum takovýchto vyjádření, ale že je problém najít příslušné ekvivalenty v různých jazycích.

11:46 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

11:51 Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise 5 – přítomno členů komise 3 – kladných hlasů 3, záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována: prospěla.

Zapisovatel: Bc. Ivan Kafka

.....
prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

.....
doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., Ph.D.